

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Udgivet af KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Nr. 6

August 1947

2. Aargang

Den norske Frihedssang

Indhold:

Opgøret m. Værnemagerne

★

Neuengamme
»moderniseres«

★

Beretning om en
Blodfabrik

★

Vidste det tyske Folk
Besked?

★

Leder: De store Linjer (S. 9)

★

Om Landssvigernes
Tilbagevenden

Forsiden:

Den norske Frihedssang

Hvorhen du går i li og fjell
en vinterdag, en sommerkvell
ved fjord og fossevell,
fra eng og mo med furutrær,
fra havets bryn med fiskevær
og til de hvite skjær,
møter du landet i trefarvet drakt
svøpt i et gjenskinn av flaggets farveprakt.
Se en hvitstammet bjerk oppi heien
rammer stripen av blåkløkker inn
mot den rødmalte stuen ved vejen —,
det er flagget som vaier i vind.
Ja, så hvit om det hvite er sneen,
og det røde har kvellsolen fått,
og det blå ga sin farve til breen,
det er Norge i rødt, hvitt og blått.

En vårdag i en solskinnstund,
på benken i Studenterlund,
der sitter han og hun.
To unge nyutsprungne russ,
to ganske nylig tente bluss
i tyve grader pluss.
Hun er som en gryende forsommerdag,
som farves af gjenskinnet fra 'det norske
Ja, så hvit som det hvite er sneen,
og saa rødt som det rø' hendes kinn,
hennes øyne er blå som fiolen,
hun er flagget som vaier i vind.
Han har freidig og hvitlugget panne,
og en lue i rødt har han fått.
Med en lyseblå tiltro til landet
står vor ungdom i rødt, hvitt og blått.

De kjempet både hun og han,
nå lyser seirens baunebrann
ut over Norges land...
Møt himlen stiger flagg ved flagg,
som tusen gledesbål i dag
for alle vunne slag.
Det knitrer som før over hytte og slot,
et flammende merke i rødt og hvitt og blått.
Som et regnbuens tegn under skyen
skal det evig i fremtiden stå.
Se det glitrer igjen over byen,
i det røde og hvite og blå!
La det runge fra gaten og torget,
over landet som nordmenn har fått:
Du er vårt, du er vårt, gamle Norge!
Vi vil kle deg i rødt, hvitt og blått.

Skive

Arne **INGSTRUP**

Manufaktur
Østertorv, Skive

A. E. JENSEN

Fedevare- og Pølsefabrik
Skive

Harald Espersen

Statsautoriseret Installatør — Elektroteknisk Specialforretning
Frederiksgade, Skive — Telefon 661, 662

Erling **Rasmussen**

Kolonial, Urtekram, Vin og Delikatesse
Telefon 49 — Skive

Koloniallageret, Nørregade 20

Skive

Søren **Pedersen**

Frederiksgade 15 — Skive
TASSO — STØBEGODS

Otto Madsen *Møbelforretning*

Sallinggade, Skive

Fa. Jens Fogh

Aut. Fordforhandler
Skive

Korkisoleringsplader

Tagpap

Asfalt

Skivehus

Asfalt- og Tagpapfabrik, Skive

MALMBERG *Vognmand*

SKIVE

AKTIESELSKABET

LANDBOBANKEN I SKIVE

SALLING BANK

B. Gantriis

Skive

Jungs Boghandel

Stephan Agger — Skive

BØRGE HANSEN

OST en GROS

SKIVE

Sønderborg

Aksel Thrane

Isenkram — Glas — Porcelæn
Perlegade 44 **Sønderborg**

Stenderup Jensen

Civilingeniør — Entreprenør
Sønderborg

Reserveret

Opgøret med Værnemagerne

Af LRS. R. Prytz

Dette Opgør er ikke helt færdigt endnu; men man kan allerede konstatere Fiaskoen! Opgøret har to Sider: Den økonomiske og den straffemæssige. Modstandsbevægelsens klare Standpunkt, at ingen bør have opnaaet varig Fordel ved at have arbejdet for Tyskerne eller lévérét dem Varer eller andre Ydelser, er aldeles ikke fulgt; tvært imod kan man konstatere, at det har betalt sig at være Værnemager, især naar man i Tide sikrede sig Statsanerkendelsen eller, som det ogsaa er sket, gav sine Arbejdere Valget mellem Arbejdsløshed eller Værnemageri, og disse da valgte det sidste. Tallet paa dem, der blev straffet, er under 1000; i de fleste Sager har der kun været idømt ret korte Fængselsstraffe. Konfiskation af ulovlige Fortjenester er et almindeligt Led i Dommen; i nogle Tilfælde er der ogsaa idømt Tillægsbøder paa Grund af Vindesyge. Men hos adskillige Værnemagere har man ikke kunnet gennemføre Konfiskationen, thi hvor intet er, har Kejseren tabt sin Ret.

Pricippet ved dette Opgør — om man har Lov til at bruge et Ord som Princip — synes at have været det, at først og fremmest alle de smaa maatte man ikke røre (det vilde bl. a. gaa alt for stærkt ud over de største Partiers Vælgere); af de noget større skulde de straffes, hvis Værnemageri var særligt groft; af de største valgte man at ofre et Par kendte Navne for at imødekomme Folkestemningen, nemlig fhv. Minister Gunnar Larsen og Højesteretssagfører Schjørring; m.H.t. den sidste har Højesteret (Flertallet af Dommerne) dog sikret ham at kunne vende tilbage til Rettens Skranke i December 1951; hans Værnemageri bestod i at oprette en Fabrik for Krigsmateriel (altsaa noget af det værste, man kunde), som han saa solgte, da Fødderne omkring Nytaar 1943 blev kolde.

Som Tillæg til Opgøret ved Domstolene foregaar hos Revisionsudvalget for tyske Betalinger for hermetisk tilkukkede Døre en Udregning af Beløb, en Del Værnemagere skal tilbagebetale, nemlig de, hvis Fortjeneste er højere end den, der blev tilladt ved Lovene fra Efteraaret 1945. Man har Lov til at haabe paa, at der derved kommer en Del Penge tilbage til Statskassen; men noget

nærmere herom ved jeg ikke. Men selv om Staten faar en Del paa den Maade, har det alligevel betalt sig at være Værnemager; thi ikke alene faar mange af dem Lov til at beholde en betydelig Fortjeneste, der for de stores Vedkommende naturligvis løber op i Millioner, men mange har ved Værnemageriet opnaaet varige Fordele paa Konkurrenternes Bekostning, dels ved at have faaet deres Materiel fornyet og moderniseret, dels ved til Stadighed at faa Tildelinger af Raastoffer m.v. paa Grundlag af den tidligere Omsætning. Den Slags virker som Slag mod Retsbevidstheden.

Opgøret er ikke blot en Fiasko, det er en Tragedie. Værnemagerne vidste, at Pengene under Besættelsen kom fra Nationalbanken mod dennes Ønske og mod de sande danske Interesser (rent bortset fra Spørgsmaalet om, hvem der vilde vinde Krigen). Naar Frihedsbevægelsens enkle, klare Standpunkt slet ikke er fulgt, skyldes det, at de store, statsanerkendte Værnemagere har for stor Indflydelse her i Landet. Efter Befrielsen turde ingen af de ansvarlige gøre Folket klart, at nu var vi blevet fattige og derfor nogle Aar maatte sætte Tæring efter Næring, hvis vi skulde genoprette en sund Økonomi. Ingen af dem turde gaa ind for det selvfølgelig, at man med fast Haand havde taget al Værnemagerfortjeneste, der endnu var i Behold, at man havde konfiskeret Formuen (helt eller delvis) hos de værste af Værnemagerne og de egentlige Forrædere, at man derefter havde faaet et klækkeligt Beløb hos de mange Skattesnydere og endelig en solid Eengangsskat hos os andre. Derved vilde man have besværgt den skadelige Pengerigelighed og skabt alle, Muligheder for et sundt Prisfald. I Stedet for har vi faaet en uhyggelig Inflation, hvis Vækst fortsætter. De indflydelsesrige Værnemagere har paa lovlig Maade saboteret Opgøret.

Typisk i saa Henseende er Wright, Thomsen og Kier. De lavede med Liv og Lyst og Festligheder Værnemageri over hele Landet helt fra April 1940 for ialt 150 Millioner Kr. Straffesagen henlægges i Stilhed af Justitsministeren, efter at det har vist sig, at der i hvert Fald i nogen Grad er givet og taget Overpriser. Offentlighe-

den faar intet at vide om, hvorfor Sagen henlægges, om man f. Eks. mener, at Ansaret for Prisovertrædelserne er forældet. Firmaet dækker sig bag Stauning og „Vi er alle under Anklage“-Christmas og har iøvrigt Arbejdsgiverforeningen, en Del af Pressen og mange Politikere bag sig. Det er skæbnesvangert for Demokratiets Fremtid her i Landet, at de ansvarlige virkelig mener, at man kan forholde Offentligheden en fyldig Redegørelse om hele denne Sag, og at de slet ikke forstaa, hvad det vilde betyde, om man f. Eks. kunde meddele, at Firmaet hos Revisionsudvalget var kommet af med 10 Millioner Kr.!

Tragedien hænger sammen med, at mange af de ledende og ansvarlige under Besættelsen selv falder ind under den videre Definition af Værnemagere: Enhver, der under Besættelsen med Glæde tjente Penge ved at udnytte Danmarks Afhængighed af Tyskland. Af de offentliggjorte Statsregnskaber fremgaar det, at der i Tiden mellem den 29. August og den 5. Maj til Trods for, at Medlemmerne af Ministeriet Scavenius i denne Tid ikke havde andet Ansvar eller Pligter end en hvilken som helst anden Dansker, dog er udbetalt de sædvanlige Ministerlønninger med mere end en kvart Million Kr. om Aaret. Hvilket Samfundssind!

Herluf Trolle har for nogle Hundrede Aar siden talt om det Ansvar og de Pligter, som Mændene, der bærer de gyldne Kæder, har. Det hører en svunden Fortid til. De, der nu bærer de gyldne Kæder minder mere om Mannequiner!

Neuengamme »moderniseres«

Af cand. mag. Jørgen H. Barfod

I Efteraaret 1942 havde Oberkommando der Wehrmacht overladt Neuengamme at bygge en Vaabenfabrik. Det drejede sig her om en Udvidelse af den kendte „Walther“ Vaabenfabrik, Zelle-Mehlis. Bedriften b'ev aabnet i Foraaret 1943 og havde indtil Lejrens Opløsning næsten 1000 Häftlinge i Arbejde. Man fremstillede her Karabindele og senere det berygtede „Volksgewehr“.

Samtidig med dette skete en fuldstændig Ændring i SS hidtidige Fremfærd med Masselikvideringer, idet Parolen nu blev afløst af en Bestræbelse for at bevare Arbejdskraften. Denne politiske Omstilling maa ses ikke mindst paa Baggrund af den stadig større Mangel paa civil Arbejdskraft. I Stedet for de tidligere Benzin- og Phenol-Injektioner til Likvidering fik alle syge og svage lige nu Ordre til at melde sig til Revier. Der fik de „Schonungsschein“, der berettigede dem til at blive i Blokken, saa at de ikke behøvede at rykke ud paa Arbejde. Og fra Februar 1943 begyndte man at beskæftige

disse Schonungskranken med lettere Flettearbejde, dvs. Bæreremme, Fodmaatter, Bånd osv., der blev lavet af Cellophan. Herved opstod den Flettekommando paa 1500—2000 Häftlinge, som i Sommeren 1943 blev overtaget af „Deutsche Ausrüstungswerke GmbH“ (DAW), der var et SS Foretagende. Dette Firma søgte at oprette et moderne Snedkeri, en moderne Smedje og andre Værksteder. De tidligere Snedkerier og Smedjer i Lejren havde haft Kommandoer paa tilsammen 550—650 Häftlinge.

For yderligere at øge Arbejdsydelse i alle de krigsvigtige Fabrikker forordnedes fra SS, at enhver Häftling, der udførte et tilfredsstillende Arbejde, skulde have en Præmie. Der blev lavet Prämienschein paa 50 Pfennig og paa 1 Mark, som SS solgte til de private Virksomheder, der skulde uddele dem til de der beskæftigede Häftlinge. Præmien til den enkelte Häftling varierende mellem 1 og 5 RM. om Ugen.

For disse Prämienschein kunde Häftlingen i de i 1942 oprettede Kantiner købe Næringsmidler (Fiskepasta, Rødbeder og Surkaal), men dog først og fremmest Blæk, Penneskafter, Blyanter, ja endog Hudcreme og — Læbestifter. At det drejede sig om saadanne Ting, som de sidstnævnte som Häftlingene ikke i deres vildeste Fantasi turde opbevare samt om de ganske værdiløse Næringsmidler viser dog, hvilken praktisk Værdi disse Prämienscheine fik for Häftlingene.

Desuden var det Meningen at give Häftlingene endnu en Spore til større Arbejdsydelse ved Indretningen af et Lejrbordel, den saakaldte Sonderbarak. Hertil var blevet bragt nogle kvindelige Häftlinge fra Ravensbrück, der nu stod til Disposition for de tyske Häftlinge mod Betaling af 1 RM Prämienschein. Naturligvis blev de kun besøgt af tidligere Alfonser, idet de politiske Fanger, med enkelte Undtagelser, alle afviste Besøg i denne Sonderbarak.

Siden Foraaret 1941 var man begyndt at indrette Blokkene med Borde, Senge, Skamler og Skabe, men til den stadige Overbelægning af Lejren slog dette langt fra til. Med enkelte Undtagelser maatte alle sove baade 2 og 3 sammen i een Seng og selv i Revierbarakken maatte de syge ligge to i samme Seng.

Men alligevel lyder hele denne Beretning fra 1943 som en køn Historie om den faderlige Omsorg, SS viste de kære Häftlinge. Dog maa man ikke lade sig blænde og glemme, at Bluff var deres Speciale, og selv om de til en Begyndelse maaske havde indset det fornuftige i at faa en god Arbejdskraft, saa krævede deres bestialske Natur ogsaa sin Ret.

Efter de stadig stærkere Luftangreb fra Foraaret 1942 beordrede Der Reichsführer der SS Dannelsen af saakaldte SS Baubrigader. Neuengamme oprettede der-

for i Sommeren 1942 en saadan Baubrigade paa 1000 Häftlinge, hvoraf 300 var stationeret i Osnabrück og 700 i Bremen. Men da Hamborg i Sommeren 1943 blev udsat for de umaadelige Storangreb, blev Baubrigaden forlagt dertil og blev suppleret med endnu 1000 Häftlinge. Andre Steder gik det lige saadan, idet Udekommandoer blev indrettet i Hannover, hvor de hovedsagelig skulde beskæftige sig med Oprydningsarbejder efter Luftangreb.

Nye Udekommandoer blev nu oprettet i Porta, Lengerich og Helmstedt, hvor der i tidligere Bjergværks-skakter var indrettet Rustningsvirksomheder, hvori Häftlingene blev sat til Arbejdet med Fremstilling af Vaaben og Ammunition. Men Forbruket af Arbejdskraft paa alle Udekommandoer dels paa Grund af de mægtige Arbejds-krav og dels paa Grund af den stadig slettere Ernærings-situation foraarsagede store, endog næsten ugendlige Sygetransporter fra disse Udekommandoer tilbage til Neuengamme. Og i deres Sted sendtes andre Hold af „raske“ Häftlinge til Udekommandøerne.

I Løbet af kort Tid viste det sig endog, at Hamborg, der var Samlested for hele Nordtyskland, end ikke var i Stand til at dække sit eget Behov af Häftlinge. Paa Befaling af der Reichsführer der SS begyndte man derfor at overføre Beboerne i Straffelejren Papenburg og i Tugthusene Celle, Oslebshausen og Hameln til Neuengamme. Det drejede sig ialt om ca. 2000 Häftlinge, saaledes at Lejrnumrene med den almindelige Tilgang kom op paa 17800. Det var hovedsagelig Folk, der efter Krigens Udbrud havde begaaet en eller anden strafbar Handling, og hvis egentlige Straffetid først skulde begynde ved Krigens Slutning. De første kom i December 1942 og derefter i jævnlige Transporter, men Størstedelen af disse blev omgaaende sendt videre paa Udekommando, saaledes at Neuengamme kun naaede at registrere dem.

Samtidig kom der en Transport fra Auschwitz paa 1000 Häftlinge og yderligere blev SS Baubrigade Düsseldorf, der tidligere havde hørt til Buchenwald overtaget af Neuengamme. Denne bestod af deporterede fra den engelske Ø Alderney, der ligger ved Frankrigs Nordvestkyst.

Det blev derfor efterhaanden ganske nødvendigt at udvide Lejren. I Løbet af Vinter 1942—Føraar 1943 blev der saaledes bygget en massiv Hovedvagt ved SS-Lejrens Indgang. Samtidig begyndte man paa Opstillingen af yderligere 3 Häftlingerevierer, og man tog fat paa Arbejdet med 2 Stenblokke til Häftlingene. Den første Stenblok blev paabegyndt i Føraaret 1943, og man flyttede ind i den i Sommeren 1943, mens den anden blev færdig til Indflytning i December 1944. Desuden opførte man de to store Stentaarne, hvorfra Lejren kunde holdes under Observation og hvorfra den kunde tages under Maskingeværild. Og endelig erstattede man det

hidtil benyttede Nød-Krematorium med et moderne indrettet Krematorium, der blev indrettet uden for Häftlingelejren.

Paa denne Tid havde de Allierede Luftherredømmet over Tyskland. Trods Görings stortalende Ord maatte man nu ogsaa her gaa i Defensiven, og i Neuengamme indrettede man sig paa alle Eventualiteter. Omkring Lejren i en Afstand af ca. 400 m, byggede man med regelmæssige Mellemrum Betonbunkers hvorfra SS, ved et muligt Luftangreb paa Lejren og et i Forbindelse dermed foretaget Udbrudsforsøg af Häftlingene, kunde tage dem under virksom Ild. Endvidere byggede man lige over for Häftlingelejrens Indgang en stor massiv Bunker beskyttet med Jord og med Skydeskaar, saa at man altid havde Hovedindgangen sikret. Desuden opførte man med 50 Meters Afstand Eenmandsbunkers, der skulde tjene Posterne til Beskyttelse mod Projektilsplinter ved Luftangreb.

Og samtidig voksede Antallet af Fanger støt og sikkert. Efter at de Allierede havde gjort Landgang i Italien kom saaledes den første større Sending af Italienerne og Jugoslavere og i November 1943 kom yderligere ca. 1000 polske Häftlinge, saa at Fangenumrene nu var oppe paa 24000. Men trods SS „humane“ Foranstaltninger ved Aarets Begyndelse, kunde de ikke nu senere paa Aaret ophøre med deres Særforanstaltninger. Saaledes blev i September 17 russiske Officerer, der var Krigsfanger, og som SS betegnede som Jøder og Kommisærer, hængt i deres Arrestbunker.

Og hvem var saa Bødlere i 1943?

Kommandant var SS-Obersturmbannführer M. Pauly. Schutzhaftlagerführer var SS-Obersturmführer Moritz Lütkemayer.

Rapportführer var Hauptscharführer Brinkman, der dette Aar afløstes af Unterscharführer Jauch.

Arbeitsdienstführer var Rottenführer Wiehagen, der dette Aar afløstes af Oberscharführer Zorbach og endelig Arbeitseinsatzführer var Unterscharführer Siegel, der dette Aar afløstes af Obersturmführer Schramm.

Har du noget paa Hjerte?

skriv da et Læserbrev til Redaktionen,
Slagelsegade 9, 2. - København Ø.

Indtryk fra Polen i Genopbygning

Beretning fra international Fangekongres

Der udfoldes i Polen en fantastisk Byggevirkksomhed. Man træffer ikke en Gade i Warszawa, uden der er Byggeri i Gang — men ikke desto mindre er Warszawa stadig en Ruinby, for hvad Tyskerne har ødelagt i Byen trodser næsten enhver Beskrivelse.

Det er Sekretær i Landsforeningen, Aage Christensen, der fremsætter disse Udtalelser. Han er lige vendt hjem fra det internationale Raadsmøde i FIAPP. Mødestedet var i Aar Polens Hovedstad. Aage Christensen rejste derned over Trelleborg—Gdynia.

Og han fortsætter sin Beretning: Trafikvæsenet klapper vældig godt ud over Landet, og i Byerne ruller nye Sporvogne.

— Krigen gik hårdt ud over den polske Intelligens, indskyder jeg.

— Det mærker man. Og derfor sætter man hårdt ind med at fremme Uddannelsen. I Warszawa vrimler det med unge Studenter.

— Hvordan staar det til forsyningsmæssigt?

— Man kan faa alle Ting. Der er naturligvis Rationering — dog ret begrænset. Det er Priserne paa Varene, der besørger Reguleringen. Der føres en meget streng Priskontrol, og der er hårde Straffe for Prisaager.

For Arbejderne er der skabt Lettelser gennem billig Fødevareudbud gennem Fabrikkerne, hvor Driften for Størstedelen er nationaliseret.

— Drøfter man de mange Udvisninger af Tyskerne?

— Man betragter de vundne Landomraader til Odenisse, som en ringe Erstatning for Tysklands uhyre Ødelæggelser i Landet, hvorved Tyskerne har mistet enhver Ret til at klage.

— Vil alt dette sige, at der er Tilfredshed i Polen?

— Der er en relativ Tilfredshed. De siger, at de har det daarligt, men dog nu langt bedre end for blot et Aar siden.

— Hvad var Hovedproblemet paa Fangekongressen?

— Afgjort Forhandlingerne om vor Stilling til Tyskland. Kongressen udtalte Enighed om det forkastelige i, at de store tyske Industriherrer, der udnyttede K-Z Fangerne i deres Fabrikker, stadig indtager ledende Stilling indenfor den tyske Industri. Man tog ogsaa Afstand fra Tendenser, der gaar i Retning af at genopbygge den tyske Industri — før de Lande er hjulpet, som Tyskland har udsuget. Desuden var vi enige om, at

Tyskland skal betale sin Krigsgæld af den løbende Produktion.

Enhver vil sikkert ogsaa indse, at det er en Fare for Freden i Fremtidens Europa, hvis Tyskland genopbygges for dets Nabolande.

— Hvilke andre Problemer var til Debat?

— Vi protesterede mod Franco-Spanien. Det er jo oprørende, at til Trods for, at Spanien i Dag er det vigtigste Arnested for Nazismens Renæssance, har mange Lande stadig ikke trukket deres diplomatiske Repræsentanter tilbage fra Landet.

Vi vedtog desuden at søge Indrejsetilladelse for en Undersøgelseskommission til Fangelejre i Grækenland og i Spanien.

— Var der tyske Fangekammerater med i Raadsmødet?

Desværre Nej. Tiden er aabenbart ikke inde til at gaa ud over et rent teknisk Samarbejde.

— Stemningen?

— Den var god. I andre Lande er det jo ogsaa Frihedsbevægelsen, der har sejret. Det er jo kun her i Danmark, at Reaktionen lukrerer.

fos—

Mere end 9000 Beboere fra Koncentrationslejre blev i Krigens sidste Dage ført om Bord i Dampene »Cap Arkona« og »Thielbeck« for at evakueres. Skibene blev sænket, og 7000 mistede Livet. I Wiener Neustadt i Østrig blev for nylig afsløret et Mindesmærke for de 7000 Omkomne. Afsløringen foretoges af to smaa Børn, der er født i Koncentrationslejren, og Navnene paa de mange Nationaliteter, der var repræsenteret, er indhugget paa deres eget Sprog i Monumentet. Ordet »Danske« er halvt skjult bag den sortklædte Mand til Venstre.

Processerne mod de tyske Krigsforbrydere har afsløret, hvor dybt Repræsentanter for den tyske „Videnskab“ i Almindelighed og Medicinen i Særdeleshed var sunket skriver vort franske Broderorgan „Patriote Résistant“.

De nazistiske Læger deltog ikke alene i de tyske Krigsforbrydelser, men forsøgte ogsaa at opbygge et videnskabeligt Forsvar for dem. Saadanne nazistiske „Lærde“ beviste, at Kvindehaar har særlige hydrokopiske Egenskaber: Det beskytter mod Fugtighed og holder paa Varme.

Beretning om en

Det er Begrundelsen for, at man klippede Haaret af Kvinderne i Tilintetgørelseslejrene. Haaret blev brugt til Fremstilling af Udrustningsgenstande til Undervandsbaade og til Soldaterne paa Østfronten.

Men Opfindsomheden hos de „videnskabelige“ Bødler standsede ikke herved. Det er bekendt, at den russiske Hær tilføjede de tyske Tropper stadig større Tab. Antallet af saarede voksede for hver Dag. Saa traf de nazistiske Læger Beslutning om en Forbrydelse, der hidtil var ukendt i Lægevidenskabens tusindaarige Historie.

De oprettede i Koncentrationslejren Salaspils ved Riga en „Blodfabrik“. Tanken om at overføre Blod fra Børn kunde kun stamme fra Læger. Man maa være Læge for at vide, at Blod fra Børn har et større Hæmoglobin-Indhold end Blod fra voksne, og at Blodtransfusion fra Børn i stor Udstrækning er gunstig for Helbredelsen af Sygdomme.

En litauisk Bonde, Casimir Laougalaitis, som har været Fange i Salaspils-Lejren, har afgivet følgende Vidneforklaring:

„I Salaspils-Lejren var Fanger fra forskellige Egne af Sovjetunionen. Deres Antal var anseligt. Alene i Marts 1943 kom der 20.000 Personer i en enkelt Transport. Efter at have udplyndret Fangerne, skilte Tyskerne dem fra deres Børn. Da Fangerne var forsamlet i Gaarden, erklærede Tyskerne, at de nu skulde arbejde, og for at Børnene ikke skulde genere dem herunder, maatte de „skilles fra“. Djævelske Scener udspillede, da Mødrene ikke vilde slippe deres Børn, og Tyskerne maatte rive Børnene fra Mødrene med Magt. Spædbørn og Børn under 5 Aar blev anbragt i en særlig Barak.

I den sovjetiske Lægekommisssions Beretning om Salaspils-Lejren hedder det:

„Blodet, man tappede af Børnene, var bestemt for tyske Militærhospitaler. Selv Spædbørn afgav 150—200 Gram Blod ved en enkelt Tapning. Mange af dem overlevede ikke dette Blodtab. Mindre Børn afgav Blod flere

Gange efter hinanden (fra 5 Gange og opefter) med 7—14 Dages Mellemrum. Det overvejende Flertal af Børnene blev underkastet denne Behandling. Paa Basis af Kommissionens Oplysning om, at hvert Barn i Gennemsnit afgav 500 Gram Blod, kan man betragte det som sikkert, at Tyskerne har tappet Børnene for mindst 3.500 Liter Blod“.

Kun faa af Børnefangerne i Salaspils-Lejren har kunnet overleve, og berette om deres Lidelser. En 11-aarig Pige fortæller:

„Bagefter blev min Søster og mine 3 Brødre og jeg ført ind i en Barak. Der var et stort Antal Børn. Den daglige Ration bestod af et Stykke Brød og Suppe med en Slags

Blod-Fabrik

Blade i, uden Kød og Fedt. Man førte os til et særligt Værelse, hvor Tyskerne tappede Blod af alle Børnene. — De tappede Blod en Gang om Ugen, tre Gange i alt af mig og mine Søskende. Efter hver Gang snurrede det i Hovedet paa os og det sortnede for Øjnene. Hver Dag var der mange Børn, der døde i vor Barak, efter at de var tappet for Blod“.

En 10-aarig russisk Pige beretter:

„Saa kom der en tysk Læge, en høj og streng Mand, og sammen med ham en anden Tysker. De sagde, de vilde undersøge os. Da jeg naæde frem i Rækken, kunde jeg se, at de stak Drengene og Pigerne med en lang Naal, og Blodet, der kom ud derfra, løb ned i et tykt Glas. Lægen tappede et helt Glas fuldt af hvert af Børnene. Da jeg saa det, begyndte ogsaa jeg at skrig og græde. Da Turen kom til mig, tog Lægen Lillesøster fra mig og lagde hende paa Bordet. Saa stak han Naalen i Armen paa mig. Efter at Glasset var fyldt med Blod, slap han mig og begyndte at tappe Blod af min Lillesøster, Annette. Jeg skreg, saa meget jeg kunde, og mine tre Brødre ogsaa. Tyskeren saa paa os og mumlede nogle Ord, som vi ikke forstod. Saa lo Soldaten, som stod ved Siden af, og sagde paa Russisk: „Doktoren siger, at Børnene ikke skal græde. Pigen skal jo dø alligevel, hendes Død kan lige saa godt tjene til noget fornuftigt“.

Dagen efter blev vi igen ført hen til Lægen og tappet for Blod. Jeg kan huske, at de tappede Blod af os 4 Gange i Løbet af én Uge. Annette døde kort Tid efter. Paa Armene havde vi Mærker efter de mange Stik. Vi blev alle sammen syge. Det snurrede i Hovedet paa os. Hver Dag var der Dreng og Piger, der døde“.

Undersøgelseskommissionen har ikke kunnet fastslaa det nøjagtige Antal af Børn, som gik til Grunde paa den-

ne Maade, ogsaa fordi Børnene, samtidig med, at der blev tappet Blod af dem, blev udnyttet til talrige barbariske „Eksperimenter“, ligefra Forsøg paa at „helbrede“ Mæslinger med kolde Bade til Injektion af menneskelig og dyrisk Urin forskellige Steder i Organismen.

En forsigtig Beregning paa Grundlag af Massegravens Dimensioner viser, at mindst 7.000 Børnelig er begravet paa den gamle Militærkirkegaard i Salaspils. Hvis disse Børns Forældre lever, vil de have svært ved at glemme. Men det er nødvendigt — for Fremtidens Skyld — at hele Verden husker.

Landssvigernes Tilbagevenden

Alle norske Erhvervsorganisationer har vedtaget et Regulativ for Landssvigernes Tilbagevenden til Samfundet efter udstaaet Straf.

Landssvigeren har ikke noget Krav paa at faa sin gamle Stilling igen, men maa nøjes med mere underordnet Arbejde.

I Foreningslivet maa der anvendes en strengere Maalestok. Der kan her være Tale om Optagelse med delvis Medlemsret.

Som Regel kan de i 10 Aar efter Straffens Afsoning ikke vælges til Tillidsposter. I graverende Tilfælde kan Medlemsoptagelse ikke finde Sted.

Landsforeningens Lokalafdelinger og disses Formænd

Aabenraa:

Overlæge Dr. med. J. Wollesen, Aabenraa.

Aalborg:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76.

Aarhus:

Civilingeniør R. Z. Floor, Ydunsvej 31, Aabyhøj.

Esbjerg:

Landsretssagfører Rambusch, Kongensgade 49.

Haderslev:

Dr. Johan Ottosen, Hoptrup.

Helsingør:

Tømremester Arne Andersen, Nygade, Helsingør.

Helsingør:

Kontorass. Tjelle Tjellesen, Jernbaneallé 22, Espergærde.

Horsens:

Konsul, Sagfører Kaj Dahl.

Kolding:

Lærer Frovin Jørgensen, Poul Møllersvej 19.

København:

Direktør Karl V. Jensen, Kongevejen 31, Holte.

Odense:

Egon Hansen, Middelfartsvej 259.

Præsto:

Tandlæge, Fru Mary Bloch.

Randers:

Boghandler Otto W. Olesen.

Ribe:

Valdemar Sørensen, Korsbrødregade.

Sønderborg:

Sognepræst N. J. Madsen.

Tønder:

Sognepræst Hans Magle.

Varde:

Fabrikant Viggo Hansen, Spirborggade 2.

De tidligere politiske Fanger, som endnu ikke er Medlemmer af Landsforeningen af Besættelsestidens politiske Fanger, kan henvende sig om Optagelse i de Lokalforeninger, som allerede er dannet.

Bor du paa et Sted, hvor der ingen Lokalafdeling findes, og hvor du mener det muligt at oprette en saadan, henvend dig da til Landsforeningens Sekretariat, Dr. Tværgade 7, København K.

Aktieselskabet

De danske Bomuldsspinderier

Vejle — Valby

TIL AL VASK OG RENLIGHED

We-Pe

PRODUKTER

Worning & Petersen
VELLE SÆBESABINER

Pigtraad

Organ for
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND OG
LANDSFORENINGEN AF
BESÆTTELSESTIDENS POLITISKE FANGER

Redaktør:
Johs. Fosmark, Slagelsegade 9. 2., Øbro 8537.

Forretningsfører:
H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137. Charl., Ordrup 5075.

Tryk:
Hak Jørgensen, Sturilasgade 14, Kbhvn. S.

De store Linjer maa ikke glemmes

Rundt omkring i en Del Byer har Fangekammerater dannet Klubber for at bevare og videreføre Kammeratskabet fra Fangetilværelsen.

Vi nævner: Dachau-Klubben, Sachsenhausen-Klubben, Buchenwald-Klubben, Frøslevforeningen osv. og flere er under Dannelse.

Disse Klubber har deres særlige Berettigelse derved, at Medlemmerne kender hinanden personligt fra Fangenskabet.

Det vil være gode Opgaver for disse Klubber f. Eks. at hjælpe med i det Arbejde, der gøres for at skabe Hvidbogen om de tyske Fangelejre.

Men alt i alt maa saadanne Klubber i det store og hele hvile paa, at man dyrker det selskabelige. Man kan ikke blive ved at samles Gang paa Gang og have en Oplevelse ved at slaa en Kammerat paa Skuldrene og sige: Kan du huske, dengang vi var i Dachau.... i Neuengamme.

Landsforeningen hviler paa et Arbejde, der har et langt større Perspektiv end det selskabelige. Den ønsker at være den landsomspændende danske Organisation, der paa tværpolitisk Basis viderefører vore Idealer fra Fangenskabet.

Gennem det internationale Samarbejde med Broderorganisationer i alle Europas Lande staar vi paa en Fællesfront — og dette giver Styrke.

Bliv endelig ved med at danne Klubber, og gid Klublivet maa florere rigtigt frodigt, men glem ikke Samhørigheden med Kammeratskabet, der strækker sig ud over hele Europa. Dette er man med i gennem Medlemsskab i Landsforeningen.

Indenfor denne løser Kammeraternes Hjælpefond den humanitære Opgave, der bestaar i at formidle en Kammeratskabshjælp til syge Kammerater og til Efterladtes

Børn efter samme Linjer som Frihedsfonden, men med den Forskel, at der her kun arbejdes med Penge, som gaar fra Kammerater til Kammerater.

Det vil være ønskeligt om man i hver Lokalforening vælger en Kontaktmand, der til Stadighed staar i Forbindelse med Kammeraternes Hjælpefonds Bestyrelsesmedlemmer.

Til Kammeraternes Hjælpefonds Medlemmer

En Meddelelse fra Kontoret

Kontoret udsendte sidst i Juni Maaned Brev til alle K.H.s Medlemmer og bad dem indbetale Deres Medlemsbidrag for 1947. I Brevet stod samtidig, at man paa Bagsiden af Girotalonen kunde bestille Mærkater — lægge Bestillingsbeløbet til Medlemsbidraget, og saa vilde der tilgaa Medlemmerne Kvittering og Mærkater. Kvittering og Mærkater er sendt.

Det var en stor Glæde at modtage Posten hver Dag i Juli Maaned. Der indgik mange Tusinde Kroner, og der er til Dato solgt ca. 44000 Mærksater = 4400 Kr.

Men vi mangler omtrent 1/3 af Indbetalingerne, og saa mangler vi flere Tusinde Indmeldelser af raske Kammerater. Mange af Landsforeningens Medlemmer er endnu ikke Medlemmer af K.H. — men de faar dog Bladet gratis tilsendt af Kammeraternes Hjælpefond. K.H. har ikke Raad til og har ikke til Formaal at dyrke Foreningsliv. K.H. kan kun minde de raske om, at der er mange, mange syge Kammerater, der føler meget stor Opmuntring ved at føle, at de ikke er glemt. — Og saa regner Fonden med nye Indmeldelser i Massevis.

H. Kornbeck.

A/S Brødr. Brincker

Greisdal Hammerværk

pr. Vejle

Hvad vidste det tyske Folk?

Af Redaktør Sigvard Strandsted, Norge

Like fra kapitulasjonen har arresterte tyske krigsforbrytere og andre tyskere med stor hårdnakkethet benekket å ha kjent noe til de mange slags terrorhandlinger, begått under nazistystret. Og nå for en tid siden har den så å si menige del av den tyske befolkning søkt å innbille okkupasjonsmakterne noe lignende, idet det jevne publikum i kinoene påsto at filmene om redslerne i konsentrasjonsleirene var laget i England og rett og slett var propaganda. Istedenfor å trekke disse filmene tilbake, som engelskmennene skal ha gjort, burde framvisningen ha vært ledsaget av foredrag av tyskere eller utlendinger som selv har været i slike leirer. Det var jo atskillige utlendinger også — vi var jo omkring 7000 bare fra Norge,

Reaktionen fra det jevne tyske kinopublikum er vel imidlertid neppe ekte, men laget av en eller annen klikk innen undergrunnsbevegelsen. Og så har vel resten av kinopublikumet medvirket som statister! For de som ikke har bodd blant tyskerne i en lengere årrekke, kjenner ikke til alle deres knep og forestillingskunster. Det vil neppe gå okkupasjonsmaktene bedre nå enn etter forrige verdenskrig, da de utallige ganger ble tatt ved nesen, først og fremst i Rhinland-sonene, hvor de tyske myndigheter den gang laget rene feller for dem og utnyttet dette i propagandaens tjeneste i en tid da det absolutte demokrati, til dels under sosialdemokratisk førerskab, var ved makten i det tyske rike. Det er nå igjen det tyske demokrati (om man kan regne kommunistene til dette?) som begynner å få den indrepolitiske makt — og så begynner spillet forfra på ny.

Det har alltid vært tyskernes vane å ville innsmigre seg hos fremmede, i dette tilfelle okkupasjonsmaktene. Og nå er det gjevt å spille den uvitende om alt som er foregått, på den måten håper de å gå fri det ansvar som nå faller på hver eneste tysk kvinne og mann, fordi de alle som en sto bak Hitler i den tiden det gikk godt. Det vil si det var neppe mer enn halvparten av det tyske folk som virkelig sto bak „føreren“, den andre halvparten hadde sine egne meninger og var ferdig til å springe av så snart det gikk galt. Men så lenge det gikk godt og så lenge det var utsikt til et Stor-Tyskland og til at det tyske folk skulle bli verdens første og herske over alle andre, var „føreren“ den store magnet som formådde å trekke også de motstridende me seg. Og

de lot seg trekke med — vel vitende om alt det som foregikk i det tredje rike.

Hvor jeg enn kom i Tyskland i de siste årene før krigens utbrudd, kom samtalen gjerne inn på temaet konsentrasjonsleirene.

Og jeg hadde bestandig inntrykk av at hver eneste tysk borger var vel informert om hva som foregikk innenfor de berømte elektriske gjerder. Til minste detalj ble så vel det indre arrangement i slike leirer som SS-mennenes terrorhandlinger fortalt og fortalt i det uendelige. Det var jo nok av dem som selv hadde vært i disse leirene for kortere eller lengere tid, som hadde sett på hending av fanger for den minste bagatell, som kjente torturen under forhørene for å få fangerne til å tilstå, opphenging etter hendene som var sammenbundet på ryggen, så armene litt etter litt gikk av ledd, den såkalte „Kazet-Gruss“ (Konsentrasjonsleir-hilsen!), som besto i at offeret gjerne i timevis måtte sitte på huk med framstrakte armer, og meget annet. Jo, man visste om alt sammen og snakket om det til stadighet.

Man kjente også til all slåingen, mishandlingen og prylestraffene med opptil 50 hårde piskeslag på baken i et kjø, mens offeret lå bundet fast til en trebakk, man kjente til det hårde arbeidet og den lange arbeidsdag, den dårlige ernæring, den store dødelighet, den elendige pleie i lasarettene, epedemiene, likvideringen av utslitte og gamle fanger og all annen uhumskhet. Og mens man i utlandet til dels var skeptiske og mente at f. eks. boken av Gerhard Segher, som var flyktet fra Oranienburg-leiren og kommet over grensen til Danmark, var temmelig overdreven, tvilte man i tyske kretser aldri på riktigheten av det som ble fortalt. Tyskerne kjente altfor godt til terrormentaliteten blant sine egne, og de visste at SS-mennene var blomsten av menneskene med denne mentalitet. Nei, det hersket ingen tvil.

Og man talte om dette også i rene nazikretser? Det hendte meg av og til at jeg kom i selskaper hvor både vertskap og mestedelen av gjestene var fullblods nazister og hvor samtalen hyppig kom inn på konsentrasjonsleirene. Og jeg merket aldri noe til at man ikke trodde på det som ble fortalt. Men det hendte en gang — det var hos hansa-staden Lübecks „gesandt“ i Berlin, den heller ikke i Norden ukjente Werner Daitz, som var riksmminister Alfred Rosenbergs høyre hånd i utenrikske verdensanskuelses-anliggender — at drøftelsen av konsen-

trasjonsleirene og andre tyske straffemetoder ble noe for drastisk. Da dreide verten (Daitz var jo „diplomat“) det hele om på en meget fiks måte, for det var jo utlendinger til stede og visstnok også noen ikke-troende tyskere. Man skal ikke tro altfor meget på dette snakket, sa Daitz, for selv om man fra ansvarlige hold ga alt dette et sannsynlighetens preg og ingen kunne motsi riktheten av alt det merkelige som ble fortalt, så var dog hensikten med historiene den at man ville sette skrekk i befolkningen! Man skulle være gode og lovlidige borgere, ellers kom straffen, og den var hård. Historiene tjente den gode sak å avholde folk fra å „begå“ noe som helst. Så godt og ideelt som det nasjonalsosialistiske samfunn var, mente Daitz, måtte straffen være tilsvarende hård for den som misaktet all denne godheten og idealiteten. Men mest av alt var alt dette snakket skremmemidler, sa Daitz.

Men det tyske folk fant allikevel at det var best å tro at det var virkelighet og ikke bare historier. Og nettopp fordi de trodde på det ga de Hitler sin stemme.

Det klinger paradoksalt, men den menige mann var redd for at det sto en og kikket inn i det hemmelige avlukke i avstemningsrommet når han la sin stemmeseddel i konvolutten. Og brukte han ikke den offisielle stemmeseddel, fryktet han for at SS ville sette kloen i nakken på ham og sende ham inn i konsentrasjonsleirens redsler. Han visste at disse leirene besto, og han visste at det som ble fortalt om dem, var sant. Et lite „feiltrin“ — og han ville havne der. Man kan vel si at den skrekk som det sto av konsentrasjonsleirene, var den sikreste støtte for den nasjonalsosialistiske stat, ja at disse leirene var grunnlaget for dens beståen — uten disse skrekkinngytende innretninger hadde man ikke kunnet holde folket sammen.

Men nå vet plutselig ikke en eneste tysker noe om det som har foregått i disse leirene. Det er vel deres onde samvittighet som melder seg, for de har visst om alt sammen, men de har aldri løftet en finger for å skaffe bedring. Det var jo også nær på at de ved hjelp av disse leirene som skremmemiddel hadde fått rasket sammen et så sterkt Stor-Tyskland at verdenshegemoniet kunne ha vært sikret, — og da så.....

I de omkring 10 måneder jeg satt i politifengslet i Berlin, hadde jeg ofte nok anledning til å konstatere hvor nøyaktig mine medfanger kjente til alt innenfor konsentrasjonsleirene. Når en ble vekket opp en natt for å sendes på transport, og man ante at det gikk til konsentrasjonsleiren, var omkvedet stadig det samme: ham ser vi aldri mer igjen! For man ble alltid vekket til en eller annen tid om natten (jeg selv ble vekket kl. 3) når en skulle transporteres til konsentrasjonsleiren. Ved all annen transport, til varetektfengsel eller

andre fengsler, fikk man alltid beskjed kvelden i forveien både om selve transporten og hvor den skulle hen. Bare når det gjaldt transport til konsentrasjonsleiren ble det strengt hemmeligholdt til siste øyeblikk. Og grunnen var velkjent der i fengslet.

Man hadde måttet slutte med å gi fangene besked kvelden i forveien om transport til konsentrasjonsleiren i morgen tidlig, for altfor mange av dem hadde hengt seg i cellen i nattens løp! Det å bli transportert til en slik leir var det verste som kunne hende en, da heller ta sitt eget liv! Alle i Tyskland visste dette. Men nå vet de ingen ting. Det er på denne folkementaltitet at de forente nasjoner nå skal bygge opp en demokratisk stat i Europas midte. Men så regner de da også med at det vil ta en 20—30 års tid.

Sigvard Strandsted.

Belsen-Lejren i Dag

En Korrespondent til Manchester Guardian har besøkt Bergen-Belsen 2 Aar efter Befrielsen.

De tidligere. Panser-Kaserner tæt ved Lejren er nu beboet af ca. 10.000 Jøder, der ernærer sig ved Haandværk. Der er 500 Børn i Lejren.

Den nugældende Kurs paa Belsen „Børsen“ for et Pund Sterling er 700 à 750 Mark. Engelske Cigaretter koster 4 Mark Stykket. Amerikanske 5 Mark. Et Æg koster 50 Mark, en Plade Chocolate 40 Mark, 1 kg malet Kaffe 750 Mark.

Blandt Lejrens Indbyggere er der ogsaa nogle fra den „rigtige“ Belsen-Tid.

Alle de 10.000 venter paa at faa Adgang til Palæstina.

Soigneringsanstalten **FIX**

Jagtvej 87, København N.
Telefon Central 11415

Robert C. Friberg og Søn

Chr. Schmidt

SØNDERBORG

Kolding

Glas

Porcelæn

Køkkenudstyr

Erik Mørch

Jernbanegade 17, Kolding
Telefon 1862

**A/S KOLDING KORN
KOLDING**

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

Dansk Kunstmøllestensfabrik

Laurids Jepsen
Kolding

Reserveret

Kolding Andelsmejeri

Barkholts Boghandel **KOLDING**

....Bogladen med de mange Bøger

Poul Jørgensen & Finnemann Wiuff

Moderne Herre- og Dameskeæderi
Jernbanegade 52, Kolding

Hans Hansen

SØLVSMEDIE A/S

Odense — Kolding — København

ARNE SØRENSEN *Kjolestoffer*

Rendebanen 14, Kolding

Haderslev

**Haderslev
Klædefabrik**

M. Schaumann

A/S Nicolai Outzen

Haderslev

Aksel Nielsen

Garn og Trikotage

Telefon 2909 — Haderslev

A/S J. D. Koopmanns

Svineslagteri

Haderslev

Silkeborg

Silkeborg Jern- & Staalforretning A/S
»Staalgaarden« — Silkeborg

Gudenaas Fabriker $\frac{A}{S}$
Silkeborg

SILKEBORG AVIS

Knud Jacobsen
Guld- og Sølvmed
Silkeborg

Aage Hansens Boghandel
Silkeborg

Silkeborg Andels-Svineslagteri
Tlf. 1007 — 08

M. Bitsch
Tlf. 485 — Silkeborg

Esbjerg

Brugsforeningen FREM
Esbjerg

POUL E. HOLM
Guldsmed og Gravør
Kongensgade 19, Esbjerg, Tlf. 2008.

Vognmand Erik Bang
Skolegade 71, Esbjerg

Esbjerg Ny Andelsmejeri
Nygårdsvej 37

Odense

Største Udvalg i al færdig
Beklædning

til Herrer, Damer og Børn

Varehus *Carl Friis*
Kongensgade 32
Odense

FRED. RASMUSSEN

CYKLEFABRIK CYKLER CYKLEDELE MOTORCYKLER SYMASKINER RADIO EN GROS

I. G.-HUSET — ODENSE — HUSET FOR KVALITETSVARER

Hagen & Sievertsen $\frac{A}{S}$
Odense

$\frac{A}{S}$ Axel Meyer & Co.

Odense — Tlf. 4277 — 4278

$\frac{A}{S}$ K. T. Knudsen

Slotsgade 21, Odense

andelsbogtrykkeriet i Odense

A. m. b. A.

**Fyns Stiftsbogtrykkeri
og Reproduktionsanstalt**

ODENSE

P. C. Rasmussen $\frac{A}{S}$

Odense

Fehr & Co. $\frac{A}{S}$

Odense

Olaf Jensen's Herreskræderi

Vestergade 91, Odense

**FYENS STIFTS
SPAREKASSE**

Oprettet 1832

Odense

N. C. Rasmussen

»Vinimporten«

ODENSE

Grundlagt 1879

$\frac{A}{S}$ H. Rasmussen & Co.

Frederiksgades Jernstøberi & Maskinfabrik

Odense — Tlf. 59

... flere og flere gaar til

RYBAK, Fyns Beklædnings-Magasin

Kongensgade 59, Odense

Anders Jensen

Kjoler og Konfektion

VESTERGADE 45, ODENSE

Samvittighedsfuld
Sagkundskab i
ethvert
Fyldepenne-
Spørgsmaal

*Provinsens ældste
og største*

Fyldepenne-Magasinet

Vestergade, Odense

Reserveret

Svendborg

Svendborg Amts
Frugtsalgsforening

Svendborg litografiske Trykkerier
Stentrykkeri og Æskefabrik
Telefon 1815

Reserveret

Aarhus

Johannes Gjerulff
Aarhus

Konfektion — Kjoler — Skindkaaber

Jørgen Clausen

Store Torv 7, Aarhus

TH. 3414

Viborg

Manufaktur — Konfektion — Kjoler

Primdahl & Co., Vestergade 10
Telefon 351 — Viborg

Jens Thomsens Eftfl. T. Bak Larsen
Papirhandel, Bogtrykkeri, Stempelfabrik
Telefon 922 — Viborg

J. V. Backhausens Eftf.
Bogtrykkeri, Bogbinderi, Papirhandel
Sct. Mathiasgade 34, Viborg

Arne Jørgensen

Kolonial, Vin og Delikatesse
Mathiasgade 22, Viborg. Telefon 106

Herning

Chr. Damgaard
Herning

Herning Svineslagteri
Herning og Skjern Svineslagterier A/S

Chiki Kjole- og Konfektionsfabrik
ved Chr. Sørensen
Herning

Fredericia

I. P. Schmidt jun.

Cigar- og Tobaksfabriker A/S
Grundlagt 1778

Fredericia

P. Petersen
HAVNEMØLLEN
Fredericia

Eg 4

CARL M. COHR'S SØLVVAREFABRIKER A/S
FREDERICA

AKTIESELSKABET E. RASMUSSEN

Fredericia Maskin- og Elektro- mekaniske Fabriker

FREDERICA

GASARTIKLER

HUSHOLDNINGSARTIKLER

ELEKT. BELYSNINGSARTIKLER

PETROLEUMSARTIKLER

RUSTFRIT STAAL

DØRGREB